

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І
АРХІТЕКТУРИ
КАФЕДРА СКУЛЬПТУРИ

«Допущено до захисту»:

Завідувач кафедри скульптури

_____ БАЛОГ Адріан Степанович

Протокол засідання кафедри

№ ____ від «__» 2024 р.

РУДА ПОЛІНА СЕРГІЇВНА
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
«ПІДТРИМКА»
зі спеціальності
023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
Освітньо-професійна програма «Станкова і монументальна скульптура»
Другий рівень вищої освіти (магістр)

Керівник:

заслужений художник України,

доцент кафедри скульптури

БАЛОГ Адріан Степанович

Київ 2024

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня магістра ґрунтується на створенні візуального тривимірного образу за участі дослідження та спостереження за соціокультурними явищами в контексті історичних подій та культурного надбання. Під час створення творчої роботи було порушено тему важливості взаємопідтримки, як джерела сили, підтримки та гармонії. Скульптура «Підтримка» символізує єдність та взаємодопомогу у складні часи, коли в найтяжчі хвилини знайдеться людина, що «підставить своє плече». В роботі поєднані філософський та історичний мотиви в контексті Української культури. Акцентовано увагу на глибину та важливість культурного коду. Через використання художньої пластики проявлено своєрідний характер роботи, а через використання орнаментів та Трипільських символів – певна самобутність.

Окрім естетичної краси та виконання, увагу звернено на технічне створення роботи. Застосування бетону, як матеріалу дозволяє створити міцний до уражень проєкт садово-паркової скульптури.

Творча робота була спрямована: на осмислення та спостереження почуттів у людських взаєминах, на дослідження власної культури, на досягнення гармонійної та збалансованої композиції в межах мистецьких інструментів.

Ключові слова: скульптура, садово-паркова скульптура, Трипілля.

ABSTRACT

This graduate thesis focuses on the creation of a three-dimensional visual representation that explores socio-cultural phenomena in the context of historical events and cultural heritage. The central theme of the work is mutual support as a source of strength, harmony, and unity, emphasized in the sculpture *Support*. This piece symbolizes the importance of assistance during difficult times, when human solidarity becomes essential for overcoming challenges. The work integrates philosophical and historical motifs from Ukrainian culture, with particular attention given to the depth of the cultural code, expressed through ornamental elements and Trypillian symbols.

In addition to its aesthetic value, significant attention is paid to the technical aspects of the work, particularly the use of concrete as the material for a garden or park sculpture. This choice makes the piece not only a representation of artistic ideas but also a practical element for urban spaces. The creative project aims to contemplate human relationships, explore cultural heritage, and achieve harmony through artistic means.

Key words: sculpture, garden and park sculpture, Trypillian culture.

ЗМІСТ

1. АНОТАЦІЯ.....	2
1.1. Анотація та ключові слова українською мовою.....	2
1.2. Анотація та ключові слова англійською мовою.....	3
2. ВСТУП.....	5
3. ОСНОВНА ЧАСТИНА.....	6
3.1. Опис теми та ідеї творчого задуму.....	6
3.2. Історичний, філософський та мистецтвознавчий контекст роботи.....	7
3.3. Технічні характеристики роботи.....	8
ВИСНОВКИ.....	10
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	11
ДОДАТКИ.....	12

ВСТУП

Актуальність творчої роботи визначена важливістю популяризації встановлення екологічних стосунків у суспільстві. У сучасному світі де індивідуалізм та соціальні виклики часто призводять до відчуття та нестачі взаєморозуміння, тема підтримки набуває особливого значення. В роботі «Підтримка» шляхом використання мови пластики та символів акцентовано увагу на потребі у задовільненні однієї з базових потреб людини, підкреслено важливість об'єднання, довіри й співпереживання.

Використання декоративних візерунків, за мотивами орнаментів трипільської культури, підкреслює зв'язок з історичною спадщиною, що актуалізує пошук взаємодопомоги в контексті культурної пам'яті та сучасних викликів.

Метою та завданням дипломної роботи є створення творчої роботи, а саме, скульптури, яка буде втілювати образ взаємопідтримки та з'єднання, що передає ідею важливості підтримки одного як джерела сили, довіри та гармонії. Використовуючи пластичну мову форми та декоративні візерунки, натхнення трипільською культурою, робота спрямована на розвиток глибоких емоцій, осмислення людських взаємин та зв'язку з культурною спадщиною.

Об'єктом вивчення та дослідження є: художнє та символічне втілення скульптури «Підтримка», визначення філософських та мистецьких ідей, пластичних засобів виразності, вдосконалення техніки ліплення тощо.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Опис теми та ідеї творчого задуму

Концепція скульптурного твору

Провідним мотивом в роботі є нагальна потреба встановити акцент на дослідженні культурного коду в поєднанні з тематикою міжособистісної взаємодії. Наразі як ніколи важлива проблематика емоційної підтримки з боку нашого оточення. Соціальні зв'язки є невіддільною частиною нашого життя. Натхнення для створення творчої роботи було знайдено у певних джерелах, наприклад стаття: «СПРАВА В СТЕГНОВІЙ КІСТЦІ АБО ПЕРШІ ОЗНАКИ ЦИВІЛІЗАЦІЇ». В статті згадані важливі тези, як відповідь на порушені питання студентом. Таким чином, антропологом-викладачем була надана наступна відповідь: «Першим свідченням цивілізації, на її думку, була стегнова кістка, яка була зламана, а потім зрослась. Ці останки знайшли під час археологічних розкопок і вони належали людині, яка жила 15 000 років тому» [1]. Антрополог Маргарет Мід пояснила: «У тваринному світі, якщо істота ламає ногу, вона гине, бо не може полювати, втекти від небезпеки, знайти воду. Поранений звір – перша здобич для хижаків. Заліковане людське стегно говорить про те, що протягом тривалого часу поряд із цією людиною був хтось, хто перев'язав його рану, відніс у безпечне місце, годував та напував. Хтось, що піклувався про нього і охороняв його, поки той не одужає» [1]. Попередньо згадані слова навели на наступні роздуми – про глибинність почуття підтримки та турботи. Емоційне навантаження в роботі створене рядом художніх прийомів, таких як статична та симетрична композиція, основний акцент маси зміщений у нижню частину, що надає образу стійкості та фундаментальності.

Скульптура являє собою дві антропоморфні постаті чоловіка та жінки, що схилили голови один одному на плече. Жінка та чоловік сидять водночас поруч та навпроти один до одного і є прикладом обертальної симетрії. Загальний силует композиції утворює форму трикутника, або стрілочатої арки. Тіла й

обличчя персонажів навмисно позбавлені особистих рис і характеру з метою узагальнення образу та можливості, для кожного, приміряти на себе стан.

Історичний, філософський та мистецтвознавчий контекст роботи

Другим не менш значущим аспектом філософського контексту в роботі стало звернення до періоду стародавньої історії. З давен на території сучасної України були різні цивілізації та культури. Трипільська культура існувала з VI по III тис. до н. е., на територіях коло русел Дніпра та Буга. «Перші речі з трипільських пам'яток Середнього Придніпров'я потрапили до музейних зібрань ще в 50-ті роки XIX століття, однак розкопки стали відомі в 1893 році з досліджень київського археолога Хвойки В. В. на Кирилівських висотах у Києві (Хвойка, 1901)» [3, 24]. Пізніше розкопки проводили, не один десяток археологів, по всьому Подніпров'ю. Кілька десятиліть праці не пройшли даремно: «Трипільська культура, що охопила собою майже половину Європейського материка, хоч і мала всюди один і той самий характер, але завдяки своєму довгому існуванню та природним умовам <...> створила культурні центри, які мали багато власних улюблених мотивів й форми» [4, 17] це свідчить про їх самотність та унікальність культури.

Одним з художніх прийомів, використаних в цій роботі є нанесення контррельєфного орнаменту. Вибір характеру візерунків натхнений прикладами керамічного посуду з колекції Національного музею історії України та «Колекції предметів старовини родин Платонова і Тарути».

В орнаментальному оздобленні використані символічні образи взяті безпосередньо зі зразків керамічних виробів Трипільців. «На підставі даних етнографічної символіки виявлено значення нових зміїв у заглибленій орнаменталії. Ключові значення їх символіки також. Змії взаємопов'язані зі справжніми народними віруваннями, іншими символами з ритуальним прототипом. Перегляданні символіки змії збігаються з багатьма об'єктами В. Б. Балабіна зв'язано з підтвердженням символіки, отже, вона впливає на розв'язування з цією концепцією "мотиву змії"» [7; 2, 140–144]. Символ змії у

форматі спіралі нерідко використовувались для оздоблення побутових та ритуальних предметів (іл. 19, 22).

«Змія – образ, який з'являється в орнаментациї на посуді від початку створення культури Прекукутень-Трипілля і, змінюючись стилістично та морфологічно, залишається невіддільним елементом композиційного розпису до фінальних етапів культури» [3, 60]. Внаслідок значущості цього образу, неможливе його виключення із загального контексту творчої роботи та в поєднанні з символом «дерева життя». «В архаїчному міфі змія охороняє сакральне дерево безсмертя «Дерево життя». Як місячна істота змія пов'язана з плодючістю і жінкою» [3, 64]. Зображення дерева життя було використане за аналогією з Фігурки із зображенням рослин (колосу). Колекція «ПЛАТАР» (іл. 21).

Приклад меандрового орнаменту використаний з ілюстрації «Фігурка із заглибленим орнаментом. Поселення Драгушень. За Вл. Думітреску» [3, 32], (і л. 20). Ритмічні орнаменти створюють гармонійний образ та доповнюють форму надаючи декоративності.

Технічні характеристики роботи

Дипломна робота була виконана в матеріалі – глина з перспективою на подальше оцифрування. Цей метод дозволяє застосувати комп'ютерне прогнозування вигляду скульптури в різному матеріалі та локації.

Згідно з концептуальною ідеєю скульптура «Підтримка» в майбутньому буде виконана в бетоні. Цей матеріал найбільше підходить для втілення скульптури через наступні характеристики: «Бетон – це штучний камінь, що складається з чотирьох основних компонентів: води, цементу, дрібних і великих заповнювачів. Бетон – композитний матеріал, одержуваний у результаті формування і твердіння раціонально підібраної бетонної суміші» [2]. Цей матеріал надає можливість гармонічно імітувати текстуру та фактуру до натурального каменю, по типу до пісковика. Проте значно

полегшує виконання, що дає можливість спростити й здешевити виробничий процес.

Для створення дипломної роботи було проведено ряд обов'язкових заходів:

- розроблення ескізу;
- створення каркаса;
- набір та моделювання форми;
- ліплення та нанесення візерунків та текстур.

Ескіз було розроблено в декількох варіаціях та періодично набував змін шляхом художнього відбору, удосконалення композиції об'ємів та світлотіньового рішення. Каркас був створений з розрахунком на значне навантаження, набір загальної маси виконувався з використанням наповнювача з пластикових пляшок та монтажною піни. Подальший набір маси й моделювання форм проводилось за допомогою глини. На вологому та пластичному матеріалі було нанесено візерунки шляхом відбитка бавовняної мотузки. Текстурування поверхні проводилось шляхом тампування відбитку фактурної тканини.

ВИСНОВКИ

Творча робота «Підтримка» є не лише скульптурним зображенням, а й глибоким філософським зверненням до важливості взаємодопомоги та емоційної підтримки в суспільстві. Ідея твору наголошує на необхідності єдності, довіри та співпереживання в умовах сучасних соціальних викликів, де часто відчувається відсутність справжнього зв'язку між людьми. Використання орнаментів трипільської культури в якості декоративних елементів у роботі створює міст між минулим і сучасним, дозволяючи побачити вічні цінності, що перетинаються з культурною пам'яттю і збереженням традицій.

Вибір матеріалу та техніки створення, зокрема бетону, як основи для втілення цієї скульптури, демонструє прагнення не лише до збереження естетичних характеристик, але й до створення об'єкта, що має витримати час і демонструвати силу й стійкість, притаманні темі підтримки. Завдяки застосуванню технологій моделювання та цифрових можливостей, робота здатна стати доступною для широкої аудиторії, що ще більше підкреслює її універсальність і важливість у розвитку сучасного мистецтва.

Концепція проєкту є не лише виконанням мистецької ідеї, але й закликом до глядача замислитися над своїми стосунками, співпереживанням та підтримкою, що, як і сама скульптура, здатні стати основою для сильних і гармонійних взаємодій у нашому світі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бурдо Н. Енциклопедія трипільської культури : у 2 т. / ред. В. Г. Бурдо, Л. М. Виногородської. Київ : Академперіодика, 2004. 704 с.
2. Ніколова Н. І. Космологічний символізм трипільської кераміки. Вісник НТУУ «КПІ». Київ, 2011. Вип. 1. С. 52–56.
3. Платар В. Трипільська культура в контексті археології та історії. Київ : Академперіодика, 2004. 704 с.
4. URL:<https://web.kpi.kharkov.ua/sp/sprava-v-stegnovij-kisttsi-abo-persha-oznaka-tsivilizatsiyi/>
5. URL:https://activen.com.ua/uk/articles/beton/o_betone/

ДОДАТКИ

Рис.1,2. Ескіз до творчої роботи «Підтримка»

Гіпс, 2024 р.

Рис. 3, 4. Створення каркасу

Рис. 5, 6. Створення об'єму каркасу

Рис. 7, 8. Створення об'єму каркасу

Рис. 9, 10. Набір маси
Глина, 2024 р.

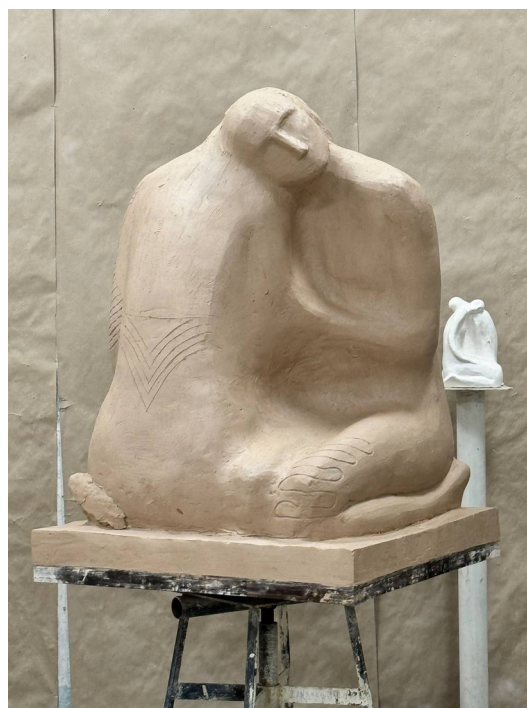

Рис. 11, 12. В процесі роботи
Глина, 2024 р.

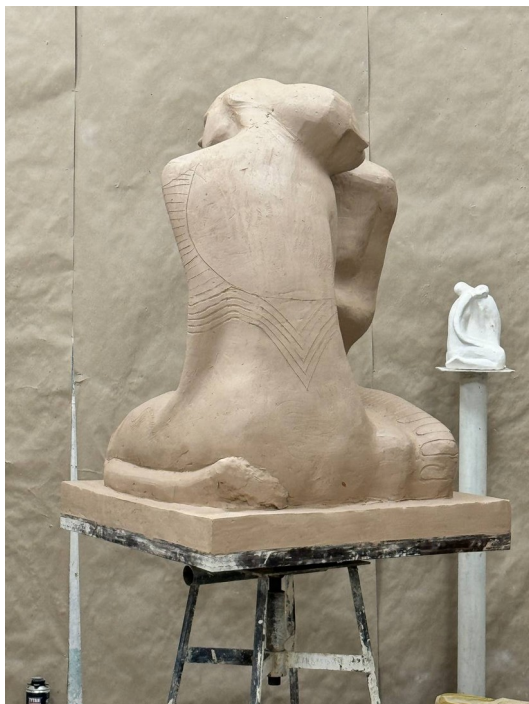

Рис. 13, 14. В процесі нанесення візерунків
Глина, 2024 р.

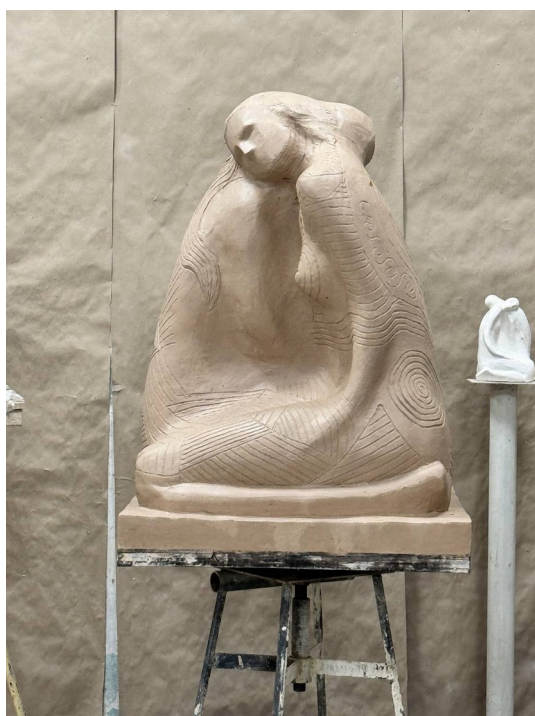

Рис. 15, 16. Готова робота «Підтримка»
Глина, 2024 р.

Рис. 17 ,18. Готова робота «Підтримка»
Глина, 2024 р.

Рис. 19. Приклад трипільського орнаменту
Символіка Місяця та зміни в орнаменталії моделі храму. Колекція
«ПЛАТАР»

Рис. 20. Приклад трипільського орнаменту
Фігурка із заглибленим орнаментом. Поселення Драгушень.
За Вл. Думітреску.

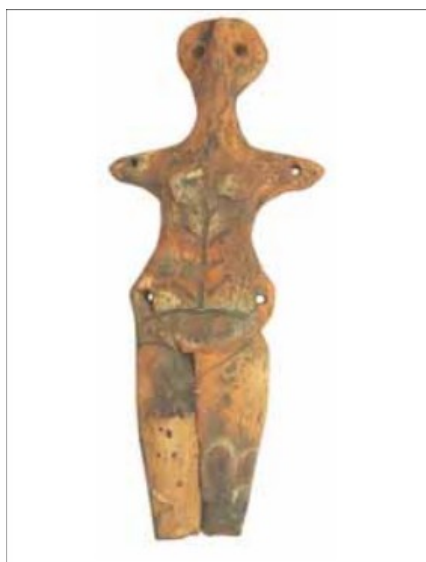

Рис. 21 Приклад трипільського орнаменту
Фігурка із зображенням рослин (колосу). Колекція «ПЛАТАР»

Рис. 22. Приклад трипільського орнаменту
Спіральні змії у заглибленій орнаментациї. Колекція «ПЛАТАР»